

«El vell “merendero”»

—[...] Lo turisme —conclogué el meu amic— ho ha fet malbé tot; mos ha fet la guitza, perquè mai més no vorem aquells temps, i no ho dic solament pel merendero; ho dic per tot.

Jo no sabia què respondre-li, al meu amic; pensava que potser sí que tenia raó, i en molts aspectes compartia els seus sentiments; en molts aspectes, no hi ha dubte, tenia raó, i també compartia, en part, la seva nostàlgia.

Això no obstant, vaig romandre en silenci; no el vaig seguir en la seva pena, ni en el seu entusiasme, perquè si hi havia coses que estaven bé, n'hi havia, certament, que no ho estaven. A més a més, soc un xic fatalista; després de pensar-hi una mica, he tret la conclusió que les coses no estan mai del tot malament ni del tot bé, que allò que entusiasma els uns desagrada els altres, i que no sols en el cel i a la terra hi ha més coses de les que podia somniar la filosofia d'Horaci, sinó en un trist *merendero* d'estiueig, encara que estigui també posat entre el cel i la terra.

He pensat també que en la vida és endebades que un es lamenti, que el millor és agafar les coses com venen i no entestar-nos a vogar contra el corrent, a fer el roig negre i el negre roig, o com es diu també, a demanar a la servera préssecs.

«El vell “merendero”», *Totes les narracions del Delta*, 2022,
pp.329-330

«El vell “merendero”». Dins *Totes les narracions del Delta*. Barcelona: Proa, 2022, pp.328-351.

EL VELL «MERENDERO»

de SEBASTIÀ JUAN ARBÓ

il·lustracions de Lloveras

Fa ja algun temps —alguns anys— que aquí en aquest lloc, a la vora del mar, s'alça un merendero. Aquests establiments, tan abundants aleshores, han desaparegut gairebé del tot; el nostre s'ha convertit en un magnífic hotel, amb habitacions luxoses, proveïdes de bany, de telèfon i calefacció, i amb totes les comoditats; amb cambres que no van dissenyats i que estenen el francès i gairebé l'alemany. No pot negar-se que en aquest sentit s'ha fet camí.

Aquest estiu en parlàvem amb un amic; el meu amic, també assidu, com jo, del vell merendero, ho feia amb pena, amb nostàlgia.

—Jo —em deia— preferia aquest lloc quan es deia aquí el vell merendero; quan les habitacions eren males cambres, que a penes en preservava de la pluja, i es calentaven amb el sol com un forn; quan al matí ens rentàvem al rirol, que corria al costat del merendero, entre el clauet dels àncers, els lladrucs dels gossos, i els crits de l'amo, increspant l'únic servidor que hi havia: Ramon; quan no se sentia per totes bandes el francès i l'alemany i se sentia només la nostra llengua, el nostre rapicac; no s'havia despertat encara aquesta cobel·la forfeta, aquesta ter de guany que tornava boigs tothom i un hom podia portar encara amablement si li posaven poc vi a l'aigua, que n'hi posaven, o si en el compte se sofria algun descuit, que, a vegades, se sofria, i era el primer anunci del desgavell de més tard, quan ja no podríem protestar de res.

—El turisme —concloué el meu amic— ho ha fet malbé tot; ens ha fet la guita, perquè mai més no veuram aquell temps, i no ho he de pas lamentar pel merendero; ho dic per tot.

Jo no sabia que respondre-li, al meu amic; pensava que potser el que deia no, i en molts aspectes compartia els seus sentiments; en molts aspectes, no hi ha dubte, tenia raó, i també compartia, en part, la seva nostàlgia.

Això no obstant, vaig romandre en silenci; no el vaig seguir en la seva pena, ni en el seu entusiasme; perquè si hi havia coses que estaven bé, n'hi havia, certament, que no ho estaven. A més a més, soc un xic fatalista; després de pensar-hi una mica, he tret la conclusió que les coses no estan mai del tot malament ni del tot bé, que allò que ens alassa els uns desagrada els altres, i que no sols en el cel i a la terra hi ha més coses de les que podria somniar la filosofia d'Horaci, sinó en un trist merendero d'estiu, encara que estigui també posat entre el cel i la terra.

Per tant també que en la vida es enfilava que un hom es lamenti, que el millor és agafar les coses com vénen i no enterstar-les a vapor contra el corrent, a fer el roig negre i el negre roig, o, com es diu també, a demanar a la cervera precsos. Hi ha un temps en què un hom pot protestar quan li posen poc vi a l'aigua i protestar; hi ha un altre temps en què un hom no pot parlar, encara que li posin aigua en lloc de vi, i pretingui fer-li-ho passar per vi, i ara hem arribat ja a aquest temps. I qui diu vi, diu llei, diu pa, diu medicines, i diu diables, que fins aquests ens vénen falsificats.

A par d'això, és possible que hi hagi qui opini que les coses estan millor com estan ara, especialment pel que toca al merendero; que trobi que els àncers molestaven amb el seu claror, que les habitacions han d'estar a l'abric de la intemperie, i que és més còmode pentar-se en un bon restaurant que a l'aigua del rirol, com feien els nostres avis, per més al·lú i transparent que buid.

Això no obstant, hi havia una cosa en la qual no es podia negar al meu amic la raó, i és que aleshores les vacances eren més divertides; d'això, no hi ha dubte; a més a més, el merendero estava lligat al record de Ramon, i el sol record de Ramon valia per a mi per tot els restaurants, habitacions de luxe i amb telèfon, i totes les comoditats que se'n podien oferir.

Quan se'n hagué anat el meu amic, vaig posar-me a pensar en aquella dies, en el vell merendero, i a recordar-me, sobretot, de Ramon.

El merendero estava situat, com hem dit, a la vora de la platja; tenia al davant un espai asfaltat, defensat —força bé— del sol per una coberta de bany i —no tan bé—, de la pluja quan plovia. En aquest espai estava instal·lat el menjador. Allí es menjava, a la vora mateixa del mar.

En general, s'hi estava bé; la brisa circulava lliurement; se sentia a la vora la remor de les ones, i al menjador, tot en minúscules cançons, regnaven un ambient de gòl i alegria.

A vegades, és cert, una pluja sobta ens obligava a aixecar-nos a la meitat del diari; a vegades, és cert, una ràbia de vent —no n'abim d'on sortia— s'emportava un tros de

coberta; ens omplia els plats, les taulas i a nosaltres, de broses, si no venia algun cop d'estaca, diguem de llistó, que queia de l'aire i que ens deixava estabornit. Llavors se sentien les veus de l'amo donant ordres, increpant, reneçant i embolicant més les coses, com un capità dolent enmig d'un temporal. Però també això, en general, ens distreia; tot acabava en gresca i en xirrina.

L'amo, el senyor Antòs, posat en un angle, dormia una eterna migdiada. Hi havia un noi a la carretera, per si passava algun cotxe i volia aturar-se allí. A vegades se'n parava un. Entrava; treien el cap a la cuina, miraven les habitacions i deien que tenien pressa, que havien d'arribar a València abans de la nit, i sortien disparats. El senyor Antòs renejava: «—Això, no ho saben abans? Quins avanes!»

Per al servei, i a banda de Ramon, hi havia al merendero dos altres nois i algunes noies; ells eren pagotes disfressats de cambrejers, que ajudaven en els dies de feina o d'algun banquet, i ells, les noies, escombraven,

seqüències de la bondat del món, com es veia, i gangues de l'ofici que havia exercit de menut, que era tan bo, com es veia, com el que clerical ara.

Ramon s'enfilava com podia sobre l'artefacte i s'acomodava, com podia, en el seient; es posava en marxa, com un intrèpid navegant, i avançava un bon tros fent castes, seguit per l'esglai i les pregàries de tots.

Tots, en efecte, trem allí.

La bicicleta, com hem dit, no tenia frens i Ramon portava en el cos els senyals d'aquella deficiència mecànica, els quals s'afegien als molts que portava d'altres deficiències, no precisament mecàniques, o d'inclina-cions males de la gent; però a ell, ara li calien les de la màquina, i es quedava, de cara a mi:

—Tinc amida a boles la carretera.

A vegades tornava fei malbé, tot ple de sang i més d'una vegada va ocórrer que no retorni; restà mig mort a la cuneta, amb el pa, les fruites, el peix, a terra, fins que passava un cotxe esbaldriat dels pocs que cir-

Ramon quant al beure, i de la protecció que Déu li dispensa.

La cosa resultava, sobretot, perillosa si s'acabava el menjar, si mancava el pa, o el peix, o el vi, per al sopar i Ramon havia d'anar a la tarda al poble; en aquella hora, molta des, anava ja una mica marejat, una mica a la vela, perquè Ramon tenia aquest defecte: s'allegava una mica.

Si anava al poble en aquella hora, hom havia de posar-se a tremolar; una nit va tornar ja passada la mitjanit, amb la bicicleta trencada i fet un Sant Crist, i damunt, amb l'esbrone de l'amo, que l'esperava feia hores, reneçant, i quan el veié sortir a la carretera a esculdir-les. Ell, després, de cara a mi:

—Li sembla que això és ofici de cambrej? Què li sembla? I a n'estes —assenyalant l'amo, quan ell no ho veia—, a n'estes un dia. Però, ell no em coneix... que no jugui amb mi! N'hi fare una... que se'n recorda tota la vida!

En fosquejar s'encienien els llums; a vegades, és veritat, s'encienien. Els llums assenyalaven el final de la primera jornada. Era un drama diari; començava a la posta del sol i Ramon hi tenia també el seu paper.

El merendero tenia dos peïronams, o tres, no ho recordo bé; n'hi havia un a cada costat, això sí, penjats als llistons que sostenien la coberta, i posat un cap al mig. Aquests trastos, com la bomba de l'aigua, com la bicicleta, funcionaven malament amb una admiràble regularitat, o no funcionaven.

Armat d'una llarga agulla, calades les ulleres, el senyor Antòs s'enfilava en una cadira i començava la sessió.

En els començos l'amo intentà deixar de tant en tant la cosa a les mans de Ramon, però hagué de desistir. Ramon acabà amb les celles torrades, amb cremades a les mans i per totes bandes: va suar com un fogoner i mai

fregaven, reniaven i, sobretot, cantaven del matí al vespre, de manera que al merendero, abans ja de la radio, hi havia concerts permanentment o festivals de cant, delectors dels que se celebrava ara per tot i tant de gent gairebé com aquests.

Ramon, amb l'amo, que també era bo, era el personatge més important del merendero; l'amo i Ramon es completaven. Eren els protagonistes del petit drama, saïnet, sarsuela, etc., que al merendero es desenvolupava cada dia. La festa començava amb l'alba; abans de sortir el sol Ramon regava les voltes del merendero, a base de posades que portava del rirol, amuntant la feina, de tant en tant, pels crits, per les blasfèmies de l'amo, del senyor Antòs, que començava així la jornada: resant. I s'havia de veure com els amollava.

Cap a les deu, ja acabada la feina: Ramon de regar i l'amo les seves oracions, Ramon es preparava per anar a la compra.

El merendero estava situat a un parell de quilòmetres del poble; per a la compra importava-hi hi havia una tartana, però molts dies, per a les cotes més corcades, enviaven Ramon.

Cap a les deu, doncs, acabats les feines, Ramon s'anava en una habitació del fons i venia amb un estrany artefacte a la mà. Tenia aquell artefacte un caixó ajustat a la part del caixó, i dos cobarons, un a cada banda; per sota de tot això apareixien dues rodes, i a nosaltres aleshores començava un hom a sospitar que allí s'anava una bicicleta. I era veritat.

La bicicleta no tenia frens; les rodes estaven torçades i saltava a cada passa la cadena, a més d'algunes altres tates no tan viciades i de menys perill. La veritat era que al merendero no hi havia res sencer; per no haver-hi res sencer, no ho era ni el mateix Ramon. Ramon, en efecte, era coix d'una cama, con-

culaven aleshores i el portava —a ell i a la màquina— al merendero.

Ramon es plantava al meu davant, en aquestes ocasions, o quan estava que no podia més:

—Li sembla que això és ofici de cambrej? em preguntava... Què li sembla?

Perquè Ramon tenia en molt la dignitat de l'ofici; el mal era aquí que l'amo, el senyor Antòs, no la tenia en res.

Ramon sortia a esbrone diari, o a dos, o a tres, —no venia d'un—, quan no queia també alguna trompada. Aleshores Ramon amonava:

—Si em torna a tocar, sabrà qui sóc. —I jurava—. Com aquestes!

Al final, acabava fent un audici, una broma; moltes vegades, és cert, no se sabia si Ramon parlava seriosament o plagujava.

Les anades de Ramon al poble eren un espectacle, i ningú no se'l perdia; la marca era doble interès: per un costat era, com he dit, un espectacle; per l'altre, de l'extrem de la nostra diària, que aquest vingés a l'hora, o que no vingés, cosa que va ocórrer més d'una vegada.

Quan se n'anava, sortien tots a la carretera i l'acomodàvem com si marxés a alguna empresa gloriosa; all s'acomodava com si andés veritablement a la guerra —no arribava a tant, però algun perill hi havia—, ho feia en so de broma, però podia molt bé fer-ho seriós.

Ramon sabia l'hora en què se n'anava, però ignorava l'hora en què tornaria, i ni tan sols si tornaria, i tanpoc nosaltres no ho sabíem. A vegades, ho hem dit, bicicleta, Ramon i provisions se n'anaven a can Pistrars, o, més concretament, a la cuneta. Amb això l'hora de menjar, i fins el simple menjar, resultaven sempre problemàtics; les menjades estaven per això pendents de l'habilitat de Ramon a sortir-se els sots, i també de l'estat de

no aconseguir d'encendre'n ni un. D'aquests dies, a Ramon li havia quedat un tal terror a aquells trastos —en general odiava tot el que sonava a màquina— que tremolava només amb veure'ls. Només li faltava que un dia va aturar-se un mecànic, o que deia que ho era, un entès; va examinar els peïronams posat a una prudent distància; després sentencià:

—Un dia us explotirà i us en anireu tots a can Pistrars.

Només li faltava això, a Ramon.

Ara, per això, se sentia (ellig d'haver-se tret de sobre aquell regal, i això malgrat els insults del de l'estaca:

—No serveixes per a res. Els més inútils que el pont del Boira.

L'ofici de Ramon ara, quant als peïronams i a l'estaca, consistia a aquantellar-los a l'amo i anar-li passant les agulles, la candelà i les alicates.

Enfilat a la cadira, armat amb la llarga agulla, es preparava l'amo per a la tasca; de primer provava si l'agulla, que no feia falta provar-ho no s'encenia. Aleshores es posava a manipular amb l'agulla en l'aparell encès a pressió baixa. Cada cop que posava l'agulla el peïronam llançava una petita explosió, com un animal que s'irrités; amb l'explosió saltava xiulant una flama blava llamarada; el senyor Antòs, amollava un renec i canviava de costat; tornava amb l'agulla per l'altra banda; venia l'explosió, saltava la flama i li saltava l'altra galta; amollava l'amo el renec, i passava de nou cap al costat contrari. Aleshores Ramon, a tota aguantant la cadira, se'n reia, però amb precàució, que no se n'adonés el de l'agulla, o, més ben dit, el del renec i la trompada.

El senyor Antòs acabava amarat de suor, amb les celles torrades, cremat el peu de les gúmbies i congestions de la ira. Després sopaven amb espelmes. Això era el més corrent:

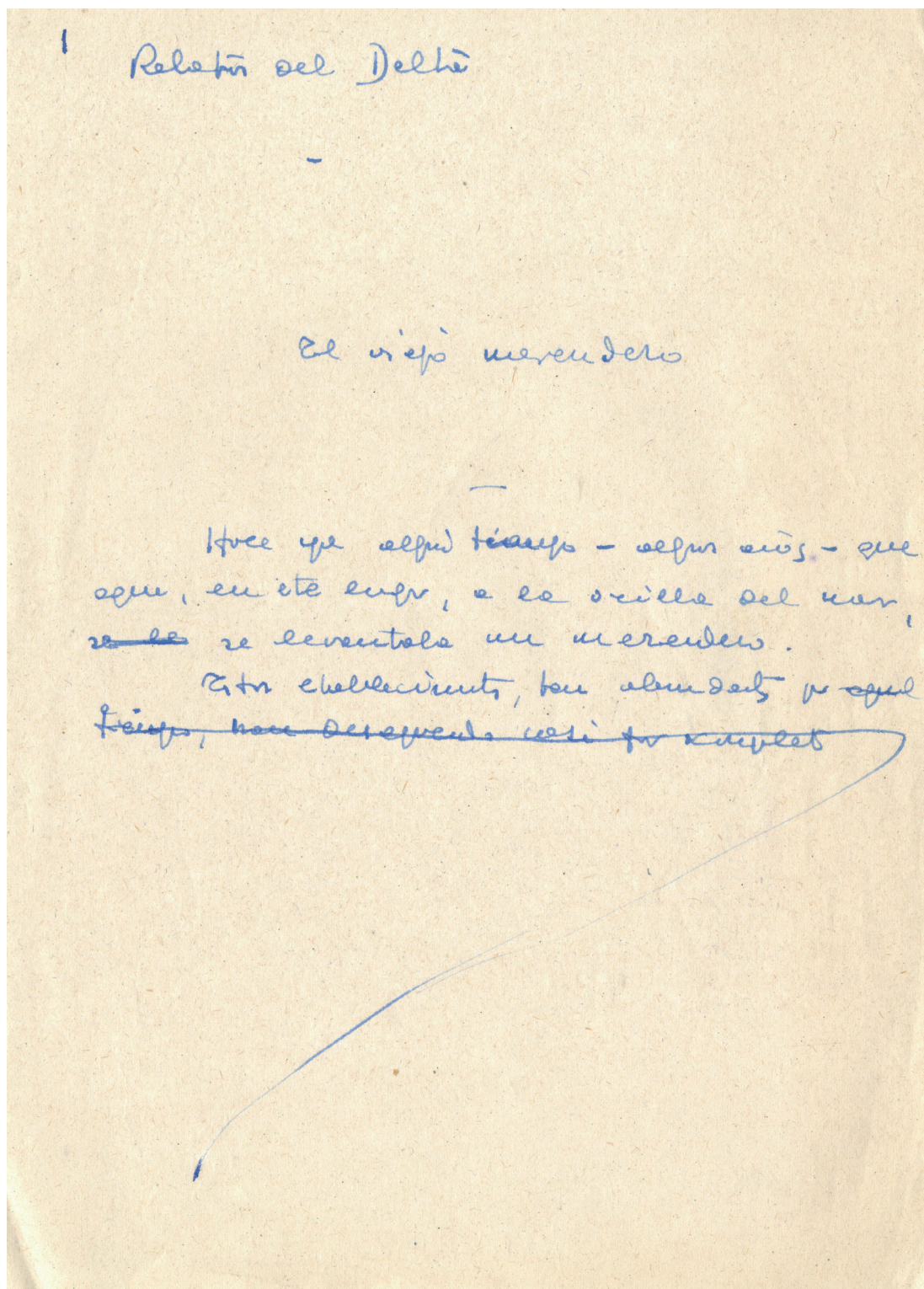

per SEBASTIÀ JUAN ARBÓ il·lustracions de *Homer*

il·lustracions de
Llovera

220

28
 apostats ! " I se sempre : " Raure, és un
 selvatge ! ", com que e' ne pelie de rebuissos,
~~el fet el veu, no tot, un dia al " mè-~~
~~redero" i no ho veu ref al for. Raure,~~
 no veu en veu veu ; que e' home no bon, el
 s' infelicitat, com era veu en veu ; això s' veu
 s' veu en veu, s' veu en veu, e la elegia ; i s' veu
 tuc en dretes ocasions ~~per Raure un dia de~~
~~el fet el veu, no tot, quan la veu~~
~~for ; era una can la veu veu ; encara ve~~
~~for i dretes veu veu ; no veu el veu veu de~~
~~s' veu en veu ; no cluca, a la veu, en Raure~~
~~un dia al " mèredero" i no ho veu ref al for. Raure,~~
~~era una can la veu veu ; encara ve~~
 així el dia que el veu el veu del veu, que
 veu veu - veu veu amb el veu veu - veu veu
 veu e la veu ; quel dia veu veu a Raure
 una can la veu veu, com un veu ; veu veu
 veu veu de la veu veu de veu veu de veu veu
 veu, i veu el veu la veu, amb veu
 veu i veu el " mèredero" a veu la veu, i veu
~~per el fet el veu, no tot, quan la veu~~
~~for ; era una can la veu veu ; encara ve~~

Narracions del Delta

El vell "merendero"

Fa ja algú temps -alguns anys- que aquí en aquest lloc, a la vora del mar, s'aixecava un "merendero", aquests establiments, tan abundants llavors, han desaparegut quasi del tot; el nostre s'ha convertit en un magnífic hotel, amb habitacions luxoses, provistes de bany, de telèfons, i calefacció i amb totes les comoditats, amb cambreres que no van disfrazats, i que entenen el francès i quasi l'anglès i l'alemany. No pot negar-se que en aquest sentit s'ha fet camí.

Aquest estiu ho parlava amb un amic; el meu amic, també aside, com jo, del vell "merendero", ho feia amb pena, amb nostalgia. "Jo -en deia- preferia aquest lloc quan es descobria aquí el vell "merendero", quan les habitacions eren mals "cuartos", que apenas ens preservaven de la pluja i es calentaven amb el sol com un forn: quan pel dematí ens rentàvem al rieral, que corria al costat del "merendero", entre el graller dels "patos", els lladrucs dels gossos i els crits de l'amo, increpant a l'únic servidor que hi havia: a Ramón; quan no es sentia per totes bandes el francès i l'alemany i es sentia només la nostra llengua, "el vostre rapitenc"; no s'havia despertat encara aquesta farotge cobdícia, aquest sent de ganàncies que torna boigs a tots, i un podia ^{protestar} ~~protestar~~ encara amablement si li posaven poc vi a l'aigua que l'hi posaven, o si en el compte es sofria algun "descuit", que, a vegades, es sofria, i era el primer anunci del "desbrajuste" de més tard, quan ja no podíem protestar de res.

El turisme -conclugué el meu amic- ho ha fet malbé tot; ens

